

פני היונה הנחצות והראי

הפנים התצויות

רואים אנו על כן את נקודת ההכר
 רע בשירת אלתרמן במציאות המ'
 פולשת למסתורין שבחיים. ובמידת
 הריגתה לתחומי הדמיוניות עולה
 מתה היחסים שלו וכוח ביטוי. בשל
 כך מובנת מידת הבינוניות בעיצוב
 הזמן. בעיר היונה. באותם פרקי
 שירה העמוסים נתחנות האירוע ה'
 היסטורי ונפו לפרטי פרטיהם —
 הריבוי העובדתי הדוקומנטארי המ'
 חוסן בפני הדמיון. עשרות פעמים
 מופיע במדור זה המוצג. פנים. ה'
 כרמז על איוה. קיים נסתר שמ'
 עבר לזמן זה המעוצב כאן. ואשר
 לא הפך למימד פיוטי בעל מיוצו
 עצמאי. מה שהוגדר בביקורת כפר'
 סוניפיקציה של הזמן בתור. פני הז'
 מן. אינו מחייב יותר לכאורה מן
 ההגדרה עצמה. צירופים כגון. פני
 הזמן. פני העיר. פניו של שדה
 הקטל. אין בהם כדי לעורר בקורא
 השערות על משמעות סימלית אל'
 תרמנית מיוחדת. ואמנם רק לעתים
 נדירות גורר אחריו הצירוף את
 קשר ההתחנות האסוציאטיבי מעולם
 המשורר.

והרואה פניו יביט נכחו וחת'
 פני הכוכב הקם והמרחב העג'
 פניהם אשר נראה מן החלון.
 (עיר היונה)

בעקבות המובאות האלה אנו חוז'
 ויום ונלקחים אל מעגל עולם הראי,
 כדי לחדא שוב כי פני הזמן ופני
 היונה (הנחצות) ופני העיר יסודם
 ברקע החזויתי שקדם להם. בפרקי
 שירת אלתרמן. ביסודות דימונולוג'
 יים שמעבר למציאות החשופה ואשר
 פריצותיהם ניכרות בכמה פסירי
 הזמן האחרונים. ואמנם מוצאים אנו
 כי סמלי היסוד של העולם האלתר'
 מני משותפים בתוך השירה האק'
 טואלית. בעיר היונה. הקורא ה'
 רציני יגלה בהם כמובן רמז ברור
 על איזו שהיא אחדות פנימית. הש'
 לטת בין שירת הזמן. בעיר היונה'
 ובין זו של עולם הראי.

היודע את שירי. מכות מצרים.
 לא יקשה לו לשמור על הרשם
 העמוק של התולדה הדימונית בשיר
 ערבי. ובאותו הבית המציג את
 הפנים פעמים אחדות:

בכורי. שונו פני איש ופני
 חית הבית.
 כי פני חולדה נראו זורחות
 בפתח בית
 והרואה פניה כמסחוי סכין

על ערש יהלום ועמחה יקין.
 בטורים אלה הגיעה לגילוי-השיא
 האימה הזרחת. שאין דומני
 מלים כדי להביע את חומרת משמ'
 עותה אחרת מכפי שנאמרה על ידי
 אלתרמן. לאחר הקריאה של בית
 כזה ייתכן והגנו נתונים להלך אסר
 ציאטיבי היוצר צירופים גרועים ב'
 גלגול. פני האימה. — אימת הפ'
 נים. הרואה פניו בראי יגלה
 כמשוער משהו מפתיד באותם הפנים
 שבראי. הצופים בו אף הם. ואשר
 כבר הוגדר לעיל כתהופיות שבספ'
 רות הראי של סוף המאה הקודמת
 ולפניה.

(מאמר שני יבוא)

(סוף מעמוד א')

ויזיכה. הספר. מתוך. שירי רעות
הרוח:

איך עבר בפתחו הספר
 כולו תער ואור וקצף —
 ושבעים ושבעה ספרים
 במראות הכופלות תארו.

חוריית הזמן

ככל שנמשיך בקריאה נתחנית
 בשירי ג. אלתרמן כן יוסיף וירחיב
 מעגל הסמלים שמקורם הראי, כנקר'
 דתימוצא עיקרית. המעמיקה חווית
 דברים ומעניקה להם משמעויות מ'
 יחדות. הוד גורא ותהומיות. הקו ה'
 יסודי המקיף הזה קובע את צורתה
 העלילתית ה.פאנטאסטית של שירת
 הזמן ב.שמחת עניים וטובע על
 תחושת העולם האלתרמני את חותם
 הפנים שמעבר לראי ולהלון. לכ'
 מה דרכיו והסתעפויותיו. מראה המת
 החוזר אל עירו וצופה מבעד החלון.
 מוסיף למשמעותה של חווית הזמן
 את הדימוניות של אימי המלהמה.
 של נקיפת המצפון הרע. של אין
 מת שיטכה את ביתו. יסוד זה מת'
 גלה ככוח משכר ונועד ביסודי ביצירה
 הזאת. בתוקף עיצובה את דמות
 המת המתרסק על זכוכית החלון. ב'
 סבלו האיום. בעצבת ראשו המק'
 רית. ביגון צפרגיו הגדולות וכד'.
 ערובה לחזרתו של המת הן גם נסיר'
 בית מותו. כגון: הוא היך במלוא
 פיו — החיוך או השחוק המתנסך
 על פני הגווע מעלה אסוציאציה מ'
 שירת אלתרמן. כגון. שן וצפרגים.
 הדימוני המבשר את המוות בשער.
 את חזרתו להחריד את שלוות החי—
 המוות שהוא קרוב מאחורי הכותל
 ומעבר לחלון. ובכן. אין מנוס ב'
 בשירת אלתרמן מן תודעת המוות.
 מן מציאות החיים ומיסתוריים והפני'
 טאטטיים. חיים. המלאים מחשבות
 של פתים. ברור לכן כי ב.שמחת
 עניים גילה המשורר את מלוא עז'
 מותו עיצובה של חוויה גדולה. כי
 ביטוי המשכר והנועז שניתן לה שם.
 הוא הצלחה שיש לזקפה לזכות או'
 תה אחדות פנימית של מימד האישי
 של עולם הראי בתוך היקפו הגדול
 של הזמן ההיסטורי.

משמעות הזמן האישי. אנב. כמש'
 מעות הראי. היינו הך הן. הזמן הוא
 המרחב. החלל. המקום. העיר. אין
 הזמן אלא חלל אידיאלי — כשאנו
 באים להעלות במוחנו את הזמן.
 המקום הוא הנענה לקריאתנו (ה.
 ברגסון). עולם-ראי ומקראי אלה
 נפגשים בשירת אלתרמן בסמל. הד'
 רף באינסופיותה של ההליכה בו.
 התנועה המתמדת של הזמן בתוך
 המרחב המשתנה. הדרך הנפקחת'
 הנושאת אותה משמעות סימלית של
 הנחל. הראי. והאופיינית להלך החי'
 חיתי היסודי. הדרך הוא מקומו
 של המוות שהזמן שלו איננו נפסק
 — ואמות ואוסיף ללכת. המת ה'
 ממשיך ללכת ופני המת בחלון מקי'
 מים את אי-המנוחה בתודעת הזמן
 של המשורר.

כי גם לנו, גם לנו,
 אי שם עוד בווער
 ירח עתיק בסתרה של באד'
 (כוכבים בחוך)